

УДК 378.147+615.1+371.322

ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ В РАМКАХ БОЛОНСЬКОЇ СИСТЕМИ

Н. В. Губіна

ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”

INTERACTIVE LEARNING DURING THE PROCESS OF SPECIALIZATION IN CLINICAL PHARMACY AT PHARMACEUTICAL FACULTY OF THE BOLOGNA SYSTEM

N. V. Hubina

SHEI “Ivano-Frankivsk National Medical University”

У статті наведені дані стосовно активації навчального процесу студентів-старшокурсників фармацевтичного факультету за допомогою використання у процесі проведення практичних занять зі спеціалізації “Використання лікарських засобів у клінічній практиці” інтерактивних методів навчання, зокрема ситуативного моделювання. Наводяться план та етапність такого заняття, форма оцінювання знань та вмінь студентів із урахуванням організаційної структури, що діє в умовах кредитно-модульної системи. Застосування методики ситуативного моделювання сприяє творчому спілкуванню, набуттю навичок співпраці в колективі та формуванню відчуття відповідальності за виконання завдань, вмінню будувати аргументовану відповідь. Студенти у випадку навчання з проблемно-ситуативним підходом мають можливість потребувати у практичному застосуванні знань у певних ситуаціях (наближених до реальних), а викладач може зробити акцент на викладі матеріалу, що знадобиться їм у майбутній професійній діяльності.

The article presents information about the activation of the learning process of students Faculty of Pharmacy through the use during the workshops with specialization “The use of drugs in clinical practice” interactive teaching methods, including situational simulations. We present the plan and phasing of the class, form of assessment of knowledge and skills of students, taking into account the organizational structure that acts as a credit-module system. The proposed technique situational modeling facilitates creative communication, and the acquisition of skills in team cooperation and the formation of a sense of responsibility for the tasks, and the ability to build a reasoned response. The students in the case study of problem-situational approach should work out a practical application of knowledge in certain situations (close to real), and the teacher can focus on the presentation of the material that they need in their future careers.

Вступ. Сучасний український ринок лікарських засобів є дуже насиченою структурою, на ньому представлено близько 500 тис. препаратів, з яких в Україні зареєстровано понад 13 тис. Цей невеликий показник (близько 4 % від світового обсягу) включає всі фармакологічні групи препаратів, які застосовуються у світовій медицині та фармації, і потребує уважного ставлення до себе з боку лікаря, провізора (фармацевта) і пацієнта. Участь провізора у процесі лікування сприяє своєчасному доведенню до хворого високоефективних лікарських засобів, встановленню раціональних шляхів та режимів їх введення, запобігає призначенню несумісних лікарських препаратів, знижує до мінімуму побічні дії ліків, а також зменшує поліпрагмазію. Знання симптомів і синдромів основ-

них захворювань організму людини, головних положень і принципів клінічної фармакології, питань взаємодії ліків різних фармакологічних груп при одночасному застосуванні дозволяє провізору якнайефективніше здійснювати фармацевтичну опіку. Традиційна вимога медицини – лікувати хворого, а не хворобу (М. Мудров) є актуальною не лише для лікарів, але й для провізорів, оскільки практична медицина, переходячи на формулярну систему, потребує індивідуального підходу до підбору медикаментів [1].

Спеціалізація “Використання лікарських засобів у клінічній практиці” – одна із вибіркокових дисциплін у системі підготовки провізорів, яка проводиться на V курсі, інтегровано доповнює базові для провізорів медико-біологічні і клінічні дисципліни, а саме: медичну біологію, фізіологію та патологічну фізіологію

© Н. В. Губіна

з основами патологічної анатомії, мікробіологію, першу долікарську допомогу, загальну фармакокінетику, фармакологію, медичну і фармацевтичну етику та деонтологію, клініко-лабораторну діагностику, фармакотерапію з основами фармакокінетики, клінічну фармацію, фармакоеконіміку, які передують вивченню дисципліни.

Важливим аспектом є формування у студентів здатності практичного застосування отриманих знань.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [2]. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки завдяки постійній, активній взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання і розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що знають, уміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання клінічних та життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин і відповідної ситуації. До складу технологій інтерактивного навчання входить ситуативне моделювання [4].

Мета дослідження – підвищення рівня навчально-пізнавальної діяльності студентів з навчальної дисципліни за вибором “Використання лікарських засобів у клінічній практиці” шляхом застосування технології ситуативного моделювання в умовах кредитно-модульної системи та формування навичок із клініко-фармацевтичних підходів до раціонального вибору й оптимального використання лікарських засобів для забезпечення раціональної фармакотерапії.

Основна частина. Викладання дисципліни “Використання лікарських засобів у клінічній практиці” здійснювали з впровадженням у структуру заняття технології ситуативного моделювання й оцінки ефективності засвоєння студентами знань і вмінь.

Проблемно-ситуативне навчання передбачає занурення студентів у певну ситуацію, де вони можуть знаходити практичне застосування своїх знань. В основі даної методики лежить ситуативне моделювання – моделювання конкретних клінічних ситуацій, під час взаємодії з якими учасник засвоює матеріал, здійснює вибір, приймає особисті рішення. Технологія ситуативного моделювання дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Застосування такої технології навчання

дає можливість сформувати у студентів вміння використовувати набуті знання для вирішення виробничих, в тому числі нестандартних ситуацій, сприяє розвиткові винахідливості, вмінню вирішувати проблеми [5]. За допомогою даної технології можлива компенсація таких недоліків традиційного навчання, як пасивний характер засвоєння знань більшістю студентів; переважно вербальний характер традиційного навчання, яке є ефективним лише для тих студентів, у яких розвинуто абстрактне мислення; масовість, коли викладач працює з усіма студентами (з масою) і з кожним, але при цьому рідко використовується колектив як засіб розвитку особистості.

Вивчення дисципліни “Використання лікарських засобів у клінічній практиці” проводиться на V курсі. Проведення заняття проходить згідно з планом та організаційною структурою, що діє в умовах кредитно-модульної системи. Зокрема, це такі етапи:

1. Підготовчий етап, що включає організаційні заходи, постановку навчальних цілей та тестовий контроль вхідного рівня знань, що дає можливість проаналізувати готовність аудиторії до інтерактивних форм навчання.

2. Основний етап, до якого входить розбір заданої теми. Сюди відноситься аналіз:

- основних клінічних симптомів і синдромів найбільш поширених захворювань;
- підходів до медикаментозного лікування найбільш поширених захворювань залежно від віку, стану пацієнта, характеру захворювання;
- характерних клінічних симптомів найбільш розповсюджених захворювань, що вимагають обов'язкової консультації лікаря;
- переліку захворювань і патологічних станів, при яких можливе відповідальне самолікування, та характерних для них клінічних проявів;
- основних принципів симптоматичної лікарської терапії захворювань і патологічних станів, при яких можливе відповідальне самолікування;
- клініко-фармакологічної характеристики лікарських засобів різних фармакотерапевтичних груп, у тому числі комбінованих ліків;
- фармакокінетичних та фармакодинамічних особливостей лікарських засобів і факторів, які їх визначають;
- принципів проведення клінічних досліджень лікарських засобів та критеріїв оцінки їх біоеквівалентності;
- принципів взаємодії лікарських засобів в організмі пацієнта;
- методів та критеріїв оцінки клінічної ефективності лікарських засобів різних фармакотерапевтичних груп;

– клінічних проявів можливих лікопов'язаних проблем та побічних ефектів лікарських засобів, методів їх попередження та корекції;

– обов'язків та ступеня відповідальності провізора (фармацевта) за ефективність медикаментозної терапії при здійсненні фармацевтичної опіки.

Викладачем створюються ситуації, під час виконання яких студенти моделюють клінічні ситуації, удосконалюють навички щодо пошуку, аналізу особливостей використання лікарських засобів для лікарів, іншого медичного персоналу, провізорів, пацієнтів та членів їх родин і близьких, що складає основу фармацевтичної опіки; проводять корекцію плану фармакотерапії для підвищення її ефективності, безпечності. Кожен учасник ситуації пробує окреслити диференційовані підходи до підвищення ефективності та безпечності фармакотерапії у хворих залежно від віку, стану та характеру захворювання.

3. Заключний етап, який передбачає рефлексію результатів (підведення підсумків, закріплення знань) і контроль та аналіз засвоєння навчального матеріалу, які проводяться шляхом вирішення розроблених тестових завдань “кінцевого рівня знань”.

Оцінювання знань та вмінь студентів, набутих на заняттях зі спеціалізації з використанням інтерактивних форм навчання, відбувається згідно з розробленими новими формами і вимогами кредитно-модульної системи [3]. Поточний контроль включає оцінку

теоретичних знань, практичних навичок та самостійну роботу і здійснюється на кожному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та практичних навичок. При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляється від 3 до 5 балів за наступну виконану роботу: усне опитування (2 бали), вирішення ситуаційної задачі (1 бал), тестовий контроль (2 бали). Мінімальна кількість балів, з якою студент допускається до складання підсумкового контролю модуля, – 72 бали, максимальна кількість балів – 120, яку може набрати студент за поточну діяльність при вивченні модуля.

Висновки. Застосування методики ситуативного моделювання сприяє творчому спілкуванню, набуттю навичок співпраці в колективі та формуванню відчуття відповідальності за виконання завдань, вмінню будувати аргументовану відповідь, ефективному та швидкому засвоєнню матеріалу. Студенти у випадку навчання з проблемно-ситуативним підходом мають можливість потренувати практичне застосування знань у певних ситуаціях (наближених до реальних), а викладач може зробити акцент на викладі матеріалу, що знадобиться їм у майбутній професійній діяльності. Дана форма навчання є важливою на сучасному етапі медичної освіти у вищих навчальних закладах.

Література

1. Клінічна фармація: підручник / за ред. В. П. Черних, І. А. Зупанця, І. Г. Купновицької. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2013. – 910 с.
2. Мілерян В. Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах (методичний посібник) / В. Є. Мілерян. – К. : Хрещатик, 2006. – 80 с.
3. Нагірний Я. П. Болонський процес і забезпечення якості освіти / Я. П. Нагірний // Фармацевтичний часопис. – 2011. – № 1. – С. 74–76.

4. Сисоєва С. Інтерактивні технології навчання дорослих. Навчально-методичний посібник / С. Сисоєва. – К. : ВД “ЕКМО”, 2011. – 324 с.

5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.

Отримано 04.11.14